DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kavram Öğretiminin Resfebelerle Desteklenmesi: Bir Uygulama Sürecinin Değerlendirilmesi[1]

Supporting Concept Teaching with Rebus Puzzles: An Evaluation of an Implementation Process

Nalan PEÇE, Yüksek Lisans Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, nalan_pece24@erdogan.edu.tr

Çiğdem BAKİ PALA, Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, cigdem.bakipala@erdogan.edu.tr

Geliş tarihi - *Received:* 2 Aralık 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 30 Mart 2026
Yayın tarihi - *Published*: 28 Nisan 2026

[1]Bu çalışma, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BIDEB) tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında (Proje Numarası: 1919B012212122) desteklenmiştir.
Peçe, N. ve Baki Pala, Ç. (2026). Kavram öğretiminin resfebelerle desteklenmesi: Uygulamalı bir değerlendirme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 691-716.
DOI. 10.51460/baebd.1833746

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Bu araştırmada, ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde kavramların öğretimine yönelik resfebe ile yapılandırılmış oyun temelli öğretim süreci, öğrencilerin değerlendirmeleri doğrultusunda incelenmiştir. Kavram öğretiminde somutlaştırma ve öğrenci katılımını artırma gereksiniminden hareketle, resfebenin görsel ve sözel ipuçlarını birleştiren yapısının kavram öğrenmesini destekleyebileceği varsayılmıştır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında durum çalışması desenine göre yürütülmüştür. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler, bireysel değerlendirme formu ve çiz-anlat çalışma yapraklarıyla toplanmıştır. Görüşme sonuçları, öğrencilerin resfebe destekli dersleri eğlenceli, öğretici ve kalıcı öğrenmeyi destekleyen bir süreç olarak değerlendirdiklerini göstermiştir. Grup çalışması, fikir paylaşımı ve oyunlaştırılmış etkinlikler öğrenciler tarafından sürecin en çok beğenilen yönleri olmuştur. Oyunlardaki rekabetin bazı öğrenciler için olumsuz bir deneyim yarattığı anlaşılmıştır. Öğrenciler, resfebelerin yeni kelimeleri öğrenmelerine ve kavramları daha kolay hatırlamalarına katkı sağladığını belirtmiştir. Bireysel değerlendirme formu bulguları, öğrencilerin resfebe çözme konusunda kendilerini yeterli gördüklerini ancak resfebe hazırlama konusunda daha düşük öz yeterlik algısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Sonuç olarak, resfebe ile desteklenen oyun temelli öğretim, Etkin Vatandaşlık öğrenme alanındaki soyut kavramların öğrenilmesini kolaylaştıran, ilgi ve motivasyonu artıran bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.
Anahtar Kelimeler: Kavram öğretimi, Resfebe, Sosyal bilgiler, Kavram.

Abstract. This study examined students' evaluations of a resfebe-based, game-supported instructional process designed for teaching the abstract concepts in the 7th-grade Social Studies "Active Citizenship" learning area. Based on the need to concretise concepts and increase student participation, it was assumed that the combination of visual and verbal cues in resfebe puzzles could support concept learning. The research was conducted within a qualitative research framework using a case study design. Data were obtained via semi-structured interviews, an individual self-evaluation form, and draw-and-tell worksheets. Interview findings showed that students perceived resfebe-supported lessons as enjoyable, instructive, and conducive to lasting learning. Group work, idea sharing, and gamified activities were the aspects students liked most. However, the competitive nature of the games created a negative experience for some students. Students reported that resfebe activities helped them learn new words and remember concepts more easily. Results from the self-evaluation form indicated that students felt competent in solving resfebe puzzles but had lower self-efficacy regarding creating their own resfebes. In conclusion, resfebe-supported game-based instruction can be considered an effective approach that facilitates the learning of abstract concepts in the Active Citizenship learning area and enhances students' interest and motivation.
Keywords: Concept teaching, Rebus, Social studies, Concept.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. Concept learning is a lifelong process, but at school it is organised and intentional. In Social Studies many central conceps such as democracy, constitution, citizenship and rights are highly abstract and therefore difficult for middle school students to understand and remember. Rebus, combine letters, numbers, pictures and symbols to represent words or concepts. Game-based approaches and mind games are considered promising because they make learning enjoyable while engaging students' cognitive and social skills. This study addresses that gap by examining a resfebe-based, game-supported concept teaching process in the 7th-grade Social Studies learning area "Active Citizenship". The aim is to understand how this process unfolds in a real classroom and how it is perceived by students. The study explores three questions: (1) What are students' feelings and opinions regarding resfebe-supported concept teaching? (2) How do students evaluate their own competencies in solving and creating resfebe puzzles? (3) How do students' drawings and explanations about key civic concepts change during the process?

Method. The study was designed as a qualitative case study, enabling a detailed investigation of a specific instructional process within an authentic educational context. The case consisted of one 7th-grade class (18 students) in a public middle school affiliated with the Turkish Ministry of National Education. The class was selected through purposeful sampling and all activities were carried out in their regular Social Studies lessons.

The intervention lasted four weeks and was grounded in the 2018 Social Studies Curriculum's "Active Citizenship" learning area. After analysing the learning outcomes and textbook content, the researchers identified 35 target concepts (e.g., constitution, peace, democracy, republic, equality, participation, human rights) and designed 35 original resfebe puzzles representing these concepts. Four detailed lesson plans were developed. In each lesson, resfebe cards were used within structured games: students worked in small groups, turned over cards placed face-down, attempted to decode the concept, wrote it on a card and then shared their answer with the class. After conceptual clarification and discussion, a "Resfebe Game" was played at the end of the lesson to reinforce learning.

Data were collected from three sources to ensure triangulation. Semi-structured interviews were conducted with eight students at the end of the process to explore their experiences, likes and dislikes, and perceptions of how resfebe contributed to learning. Draw-and-tell worksheets (student products) were used to trace conceptual change. Individual Self-Evaluation Form developed by Adalar et al. (2021) was administered to all students. Interview and open-ended data were analysed through descriptive analysis. Draw-and-tell worksheets were examined via document analysis using a rubric with three levels—"qualified", "adequate" and "needs improvement"—based on completeness of the drawing, reflection of concept features and correctness of written explanations; frequencies in each category were compared before and after lessons. Self-evaluation data were analysed with descriptive statistics (frequency, percentage, mean).

Results. Interviews showed that students evaluated resfebe-based lessons positively, frequently describing them as fun, motivating and more engaging than their usual Social Studies lessons. They reported that the game element made concepts easier to remember and increased their interest, particularly because the course content is typically abstract. Students most enjoyed group work and

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

the competitive, exciting nature of the games, which they felt encouraged participation and social interaction. However, some noted that excessive competition occasionally created tension. All students stated that resfebe supported their learning, especially in acquiring new words and recalling concepts through visual cues. Self-evaluation findings indicated high confidence in solving resfebe and interpreting visual elements, but lower confidence in interpreting numbers/codes and in creating original resfebe. Despite this, students widely perceived resfebe as a beneficial learning tool. Analysis of draw-and-tell worksheets showed modest improvements for the concepts "republic" and "peace," with more students producing adequate or qualified representations after the intervention. Changes for "democracy" and "constitution" were limited, suggesting that more abstract concepts may require longer or more targeted instructional support.

Discussion and Conclusion. The findings show that resfebe-supported, game-based instruction positively shaped students' motivation, engagement and conceptual learning in Social Studies. Students' emphasis on enjoyment, increased interest and easier recall supports earlier research suggesting that combining visual and verbal cues strengthens concept learning. The results also indicate that resfebe-based games create a balance of cooperation and competition. While moderate competition increased focus and effort, excessive competition occasionally caused tension, suggesting that classroom game dynamics should be carefully managed to remain constructive. Students felt confident in solving resfebe but less competent in creating them, indicating that they mainly experienced the technique as consumers. Since designing resfebe requires higher-order thinking, future implementations could include student-generated puzzles to deepen conceptual understanding. Draw-and-tell analyses showed partial improvement, particularly for more concrete concepts, whereas abstract concepts such as democracy and constitution showed limited change. This may reflect the short duration of the intervention or the difficulty of visualising abstract ideas.

Overall, the study suggests that resfebe is a promising tool for supporting meaning-making and engagement in the teaching of abstract civic concepts. Teachers may integrate resfebe-based activities into concept-heavy units, balancing cooperation and competition and gradually incorporating student-designed puzzles. Although based on a small case study, the results offer useful insights for future research and instructional design.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

İnsan büyük ölçüde kavramlar aracılığıyla düşünebilir. Bilinmeyen kavramların yer aldığı bir alanda düşünme süreci sınırlı kalır. Bu nedenle kavramsal bilgi arttıkça düşünme becerilerinin derinleştiği ifade edilebilir. Bu bağlamda kavram öğretimi, bireyin düşünsel gelişimini destekleyen temel bir ön koşuldur. Kavram öğrenme süreci insanın doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte çocukların okul çağında öğrendiği kavramlar rastlantı yoluyla öğrendiği kavramların aksine planlı olarak öğretilen kavramlardır. Kavram öğretim süreci oluşturma ve kavram kazanma olarak iki aşamada gerçekleşmektedir (Ülgen, 2004). Bu süreci kolaylaştırmak ve eğlenceli hale getirmek amacıyla bazı teknikler kullanılmaktadır (Aktepe, Cepheci, Irmak ve Palaz, 2017). "Kavram karikatürleri, kavram bulmacaları, kavram haritaları, kavram ağları, benzetme ve kavramsal değişim metinleri kavram öğretmek amacıyla kullanılabilecek yöntem ve teknikleri arasında yer almaktadır" (Girmen, 2017, s.274). Bu yöntem ve tekniklerin ortak özelliği, soyut kavramların görsel ve zihinsel temsiller yoluyla somutlaştırılmasına imkân tanımasıdır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi kavram öğretimi sürecinde çeşitli şekiller, grafikler, diyagramlar ve görsellerden yararlanılmaktadır (Kaşkaya, 2021, s.149).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (SBÖP), kavram öğretimi programın uygulanmasında dikkat edilmesi gereken temel hususlar arasında yer almıştır. Programda, kavram öğretiminde sınıflamaların ve farklı kavram öğretimi yaklaşımlarının dikkate alınması; anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanılgılarının giderilmesine yönelik öğretim süreçlerinin tasarlanması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2018). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile birlikte Sosyal Bilgiler öğretim programında kavram öğretimi, içerik aktarımından ziyade öğrencilerin kavramlarla düşünme, ilişkilendirme ve işlem yapma becerilerini geliştirmeye odaklanan bir anlayışla yeniden ele alınmıştır. Öğretim Programları Ortak Metninde bu yaklaşım "kavramsal beceriler" başlığı altında tanımlanmış; temel, bütünleşik ve üst düzey düşünme becerilerini kapsayan bütüncül bir yapı içerisinde ele alınmıştır (MEB, 2025). Bu genel anlayışla uyumlu olarak, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda, kavramların yapılandırılması sürecinde zengin bir yöntem çeşitliliği önerilmektedir (MEB, 2024). Bu yönüyle kavram öğretimi, kavramsal becerilerin geliştirilmesinin ön koşulu ve uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda kavram öğretiminde; kavram karikatürü, kavram haritası, zihin haritası, kavram ağı, balık kılçığı, anlam çözümleme tabloları, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kelime ilişkilendirme testleri gibi farklı kavram öğretimi tekniklerinin kullanılması önerilmektedir (MEB, 2024).

2018 programında "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanı kapsamında ele alınan birçok kavramın, 2024 öğretim programında "Yaşayan Demokrasimiz" öğrenme alanı altında yeniden yapılandırılarak ele alındığı görülmektedir (MEB, 2018; MEB, 2024). Her iki öğrenme alanında da benzer kavramlara vurgu yapılmaktadır. SBÖP Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı kapsamında; adalet, antidemokratik, anayasa, barış, büyük millet meclisi, cumhuriyet, çoğulculuk, demokrasi, demokratik devlet, devlet, dışlanma, eşitlik, güven, hak ihlalleri, hukuk devleti, hukukun üstünlüğü, insan hakları, ırkçılık, kanun, katılım, laik devlet, millet iradesi, millî egemenlik, özgürlük, seçim, seçme ve seçilme hakkı, siyasi parti, suç, şiddet, vatandaş, yargı, yasama ve yürütme kavramlarına yer verilmiştir (Azer, 2019). Benzer şekilde, 2024 öğretim programı Yaşayan Demokrasimiz öğrenme alanı kapsamında; çift dereceli seçim, demokratik devlet, genel oy ilkesi, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, kuvvetler birliği,

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

laik devlet, seçim kanunu, siyasi parti, sosyal devlet, tek dereceli seçim, yargı, yasama ve yürütme gibi kavramlar ele alınmış, ayrıca demokrasi ile cumhuriyet kavramları arasındaki ilişkiye değinilmiştir (MEB, 2024).

Sosyal Bilgilere ilişkin çoğu kavramın soyut olması; bu kavramların öğrenciler için somutlaştırılarak öğretilmesini, kalıcılığın artırılmasını ve her çocuğun kavramları anlayabilme düzeyine uygun hale getirilmesini önemli kılmaktadır. Bu açıdan kavram öğretimi düşünme öğretiminden bağımsız değildir. Kavrama dayalı bir öğrenme ile düşünme becerileri gelişmektedir. Düşünmenin devamlı bir süreç olması, çocukların oyunlar yoluyla problemleri algılayıp sorular sorabilmelerini ve kendi deneyimlerini yapılandırmalarını kolaylaştırır (Seefeldt, Castle ve Falconer, 2015). Oyun en basit ifadesiyle çocuğun keyif aldığı eğlenceli bir uğraş ve eylem olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında, bilimsel olarak oyunun çocukların duyusal, sosyal, bilişsel, zihinsel, fiziksel, yaratıcılık, dil ve ahlak gelişimine önemli katkılar sağladığı belirtilmektedir (Sarıoğlu, 2020). Zeka oyunları ise bireyin eğlenirken yeni bilgiler öğrenmesini, farklı bakış açıları kazanmasını ve zekasını geliştirmesini sağlayan etkinliklerdir. Zeka oyunları ile bireyler bilişsel beceri geliştirip yeni yetenekler kazanır ve kendilerine olan güvenleri artar. Ayrıca eksik yönlerini görerek bu yönleri geliştirmelerine fırsat tanınmış olunur (Marangoz ve Demirtaş, 2017). Oyun yoluyla öğretim de kavram öğretimi sürecinde kullanılabilecek tekniklerden biri olabilir (Akkuş ve Aslan, 2013).

Rebus; hayal gücü, analitik ve stratejik düşünme, algı, muhakeme, dikkat ve konsantrasyon becerilerini geliştirmesinin yanı sıra bilgi ve kavram edinimini destekleyip aktif düşünme süreçlerini hızlandıran bir zihin oyunudur (Saygın ve Saygın, 2017). Zeğerek (2019) tarihsel süreçteki genel ismiyle rebus kelimesini; hece, kelime veya kelime gruplarının rakam, harf ya da sembollerle/resimlerle gösterilmesi işlemi olarak tanımlamaktadır. Bu kelime Türkiye'de resim ve alfabe kelimelerinin hece birleşiminden oluşan resfebe kelimesine karşılık gelmektedir (Zeğerek, 2019). Clark (1981) çocukların resfebeyle kavramları daha iyi öğrendiklerini, resfebeyle kelime öğreniminin geleneksel yazıma göre daha kolay olduğunu savunmaktadır. Kelime ve kavram öğretiminde önemli görülen zengin girdilerin öğrenme sürecine dahil edilmesinin, resfebe kullanımıyla etkili biçimde desteklenebileceği ifade edilmektedir. Ayrıca, resfebelerin kavramları temsil ederken çeşitli görsel ve simgesel ögelerden yararlanması, bu yöntemi kavram öğretimi açısından güçlü ve zengin bir öğrenme kaynağı haline getirmektedir (Küçükşabanoğlu ve Aslan, 2023). Buna ek olarak resfebeler görsel ve sözel ipuçlarının birlikte yorumlanmasını gerektiren yapılarıyla görsel okuryazarlık becerileriyle de ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin görselleri yorumlamasını ve semboller aracılığıyla anlam kurmasını desteklediğinden, görsel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine de katkı sunabilir.

Literatürde Matematik, Sosyal Bilgiler, Türkçe gibi farklı derslerin öğretiminde ve özel eğitim alanında resfebe kullanımıyla ilgili çalışmalar yer almaktadır. Matematik eğitimi alanında, resfebeler ile yapılan araştırmaların kavramların oluşturulması, akademik başarı ile matematik dersine yönelik tutumun incelenmesi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir (Doğan ve Avcıoğlu, 2024; Yıldırım ve Uyar Düldül, 2025; Bayraktar, 2025). Doğan ve Avcıoğlu (2024) tarafından yapılan araştırmada ilkokul matematik dersi öğretim programında yer alan Geometrik Cisimler ve Şekiller ünitesindeki kazanımların içerik farklılaştırması yoluyla resfebe tekniğine uyarlanması ve bu uygulamanın öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarına olan etkisi incelenmiştir. Yıldırım ve Uyar Düldül (2025)

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

tarafından yapılan araştırmada resfebe etkinliklerinin cebirsel işlemler ve özdeşlikler konusunun öğretiminde kullanılmasının sekizinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, bilgi kalıcılıkları ve matematiğe yönelik tutumlarına etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Deney grubunda olan öğrencilere resfebeyle zenginleştirilmiş dersler işlenirken, kontrol grubundaki öğrencilere öğretim programına uygun öğretim yapılmıştır. Bayraktar (2025) tarafından yapılan araştırmada ise matematik dersinde resfebelerle zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarının, altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özelliklerini incelemeyi, süreçte öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimini değerlendirmeyi ve öğrenme sürecinde öğretmen ile öğrencinin üstlendiği rollerin neler olduğunun belirlemesi üzerinde durulmuştur.

Özel yetenekli öğrencilerle yapılan araştırmalar incelendiğinde, Alkan, Mertol ve Mertol (2020) tarafından yürütülen çalışmada özel yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojileri dersindeki kavramları resfebe yöntemiyle hazırlamaları ve bu yöntemin etkisinin öğrencilerin görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Benzer şekilde, Yurteri ve Mertol (2018) tarafından yapılan araştırmada özel yetenekli öğrencilerle resfebenin coğrafya öğretiminde içerik farklılaştırması için etkili bir araç olup olmadığı incelenmiştir. Öğretmenlerle yapılan çalışmalarda ise Yüreğilli Göksu ve Yalçın (2023) tarafından yürütülen araştırmada özel yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlere 21. yüzyıl becerileri ve yenilikçi yaklaşımlara yönelik uygulamalı etkinlikler içeren eğitici eğitim proje programının etkililiğinin değerlendirilmesine odaklanılmıştır. Ayrıca Bektaş (2025) tarafından yapılan araştırmada özel yetenekli beşinci sınıf öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri eğilimi üzerindeki etkinin resfebelerle incelenmesi ele alınmıştır. Birol (2022) görsel iletişim tasarımı birinci sınıf öğrencilerinin yaratıcılıklarını geliştirmek ve imge/simge üretme süreçlerini hızlandırmak amacıyla rebus (resfebe) üretim biçimlerinin bilgi ve beceri gelişimine katkı sağlayıp sağlamadığının incelenmesini ele almıştır. Bununla birlikte, Özpınar (2020), çalışmasında Resfebe Hücre Başarı Testini geliştirerek fen bilimleri öğretmen adaylarına uygulamış; testin geçerlik ve güvenirlik özelliklerini incelemiş ve öğretmen adaylarının teste yönelik görüşlerini değerlendirmiştir. Van de Haar (2021) tarafından yürütülen araştırmada 17. yüzyıl Almanya'sına ait siyasi içerikli resfebe broşürleri üzerindeki okuyucu el yazısı notları incelenerek, dönemin okuyucularının bu görsel bilmeceleri çözerken izledikleri zihinsel süreçleri ve görsel okuryazarlık düzeylerini somut kanıtlarla ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Clark (1981), okul öncesi çocukların kelimeleri hangi sistemle daha kolay öğrendiğini belirlemek amacıyla geleneksel yazı ile logografik sembolleri (Rebus, Bliss ve Carrier) karşılaştırmıştır.

Literatürde, Sosyal Bilgiler eğitimi bağlamında resfebe kullanımının öğretim süreçlerine yansımalarına yönelik çalışmalar sınırlı da olsa vardır (Yeşilbursa ve Işıksal, 2022; Kuruoğlu ve Demir, 2024; Sofu Delibalta, 2024). Yeşilbursa ve Işıksal (2022), beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde etkin vatandaşlık öğrenme alanı kapsamında resfebe kullanımının öğrencilerin akademik başarısı üzerindeki etkisini ve sürece ilişkin görüşlerini incelemiştir. Dördüncü sınıf düzeyinde yürütülen çalışmalarda, Kuruoğlu ve Demir (2024) resfebe etkinliklerinin Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerileriyle ilişkisini incelemiştir. Sofu Delibalta (2024) ise doğal afetler konusunun resfebe ile zenginleştirilmiş öğretiminin bilişsel yapı, derse karşı tutum ve başarı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Mevcut literatürde, sosyal bilgiler dersinde kavram öğretiminde resfebe kullanımına odaklanan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler dersinde birçok soyut kavram yer almaktadır. Soyut kavramların öğretimi, öğrenciler için genellikle karmaşık olabilmektedir. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde ele alınan soyut kavramları anlamada güçlük yaşadıkları ifade edilmektedir (Bal ve Akış, 2010). Kavramların daha etkili bir şekilde öğretilebilmesi için çeşitli destekleyici öğretim yöntemlerinin kullanılması önemlidir. Resfebeyle oluşturulan etkinlikler, kavramları somutlaştırarak öğrenciler tarafından daha anlaşılır ve anlamlı hale getirmelerine yardımcı olabilir. Sosyal bilgiler dersinde yer alan kavramların soyut yapısı, öğrencilerin bu kavramları zihinlerinde somutlaştırarak anlamlandırmalarını güçleştirebilmektedir. Bu noktada oyunlaştırma ve resfebe uygulamalarının, soyut kavramların somutlaştırılarak öğrenilmesinde etkili bir araç olduğu ve öğrenme sürecini desteklediği düşünülmektedir. Bu nedenle özellikle soyut kavramların öğretiminde alternatif öğretim yaklaşımlarının ve yenilikçi uygulamaların sınıf ortamındaki yansımalarının incelenmesi önem taşımaktadır. Bu bağlamda, resfebe ile yapılandırılmış oyun temelli öğretim uygulamalarının sınıf ortamında nasıl işlediğinin ve öğrenciler tarafından nasıl deneyimlendiğinin değerlendirilmesi, kavram öğretimine yönelik yenilikçi yaklaşımların uygulanabilirliğine ilişkin önemli ipuçları sunabilir. Bu yönüyle çalışma, sosyal bilgiler dersinde resfebe kullanımına ilişkin sınıf içi uygulama sürecini inceleyerek sosyal bilgiler eğitimi ve kavram öğretimi literatürüne katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda araştırmanın amacı, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde Etkin Vatandaşlık öğrenme alanındaki kavramların öğretiminde resfebe ile yapılandırılmış oyun temelli öğretim sürecini incelemek ve bu sürecin öğrenci deneyimleri, öğrenme ürünleri ve değerlendirme sonuçları doğrultusunda nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaktır. Araştırmanın temel problem cümlesi "Sosyal bilgiler dersinde resfebe destekli oyunlarla gerçekleştirilen kavram öğretim sürecine ilişkin öğrenci deneyimleri ve görüşleri nasıldır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu temel problem çerçevesinde araştırmada şu alt problemlere cevap aranmaktadır:

- Öğrencilerin resfebe destekli kavram öğretim sürecine ilişkin duygu ve düşünceleri nelerdir?
- Öğrencilerin resfebe çözme ve hazırlama yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri nasıldır?
- Öğrencilerin resfebe destekli kavram öğretim sürecinde ele alınan kavramlara yönelik çizim ve açıklamalarındaki değişim nasıldır?

Yöntem

Araştırma deseni

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde kavram öğretiminde resfebe ile yapılandırılmış oyun temelli öğretim sürecini incelemek ve bu sürecin öğrenci deneyimleri, öğrenme ürünleri ve öz değerlendirme sonuçları doğrultusunda nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması temel alınarak planlanmış ve yürütülmüştür. Durum çalışması, belirli bir olguyu, süreci ya da uygulamayı kendi gerçek bağlamı içinde derinlemesine incelemeye imkân tanımaktadır (Yin, 2014). Bu yönüyle durum çalışması, sınıf ortamında uygulanan resfebe temelli öğretim sürecinin bütüncül olarak ele alınması açısından uygun bir araştırma deseni sunmaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 7. sınıf düzeyindeki 18 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin sekizi kız, onu erkektir. Öğrencilerin yaşları 12-13 aralığındadır. Çalışmanın yürütüldüğü okul, Doğu Karadeniz'de bir kıyı kentinin şehir merkezinde yer almaktadır. Okulun bulunduğu mahallede farklı şehirlerden gelen ailelerin yanı sıra göçmen ve mülteci aileler de yaşamaktadır. Okulun bulunduğu mahalle, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı bir yerleşim bölgesi olarak nitelendirilebilir. Okuldaki öğrencilerin büyük çoğunluğu bu mahallede, bir kısmı ise okulun bulunduğu mahalleye yakın şehir merkezine bağlı köylerde ikamet etmektedir. Bu durum, okulun hizmet verdiği öğrenci profilinin sosyoekonomik açıdan görece dezavantajlı bir çevreden geldiğine işaret etmektedir.

Veri toplama araçları

Durum çalışmalarında incelenen olgunun derinlemesine anlaşılması için veri çeşitliliği önerilir (Yin, 2014). Bu bağlamda araştırmada veriler, öğrencilerin süreçteki deneyimlerinin yansıtabilecek yarı yapılandırılmış görüşme formu, öğrenci ürünleri ve farkındalıklarını yansıtan öz değerlendirme formları aracılığıyla toplanmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın bir diğer veri toplama aracı Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formudur. Öğrencilerin resfebe destekli ders süreçlerine ilişkin deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini derinlemesine incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Sorular, öğrencilerin resfebe ile işlenen derslere yönelik değerlendirmelerini, uygulamanın en sevdikleri ve sevmedikleri yönlerini, resfebenin kavramları öğrenmeye olan katkısına dair düşüncelerini ortaya çıkarmak üzere yapılandırılmıştır.

Öz Değerlendirme Formu

Araştırmada, öğrencilerin resfebe uygulamalarına yönelik öz değerlendirme yapmaları amacıyla Adalar vd. (2021) tarafından geliştirilen "Bireysel Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Toplam 9 maddeden oluşan form, 5'li Likert tipinde (her zaman, sıklıkla, bazen, nadiren, hiçbir zaman) derecelendirilmiştir. Bunun yanında formda öğrencilerin yorumlarını yazabilecekleri bir alan yer almaktadır. Bu öz değerlendirme formu, öğrencilerin resfebeyi oluşturan görsel ve sembolik ögeleri (resim, şekil, sayı, simge vb.) analiz etme becerilerini, resfebe sorularını çözme ve hazırlama konusundaki yeterliklerine dair maddelerden oluşmaktadır. Ayrıca formda, öğrencilerin resfebe etkinliğinin faydasına yönelik tutumlarına yönelik duyuşsal bir madde de yer almaktadır. Bu formla elde edilen veriler, öğrencilerin resfebe konusundaki bilişsel farkındalıklarını ve performanslarını kendi bakış açılarından değerlendirmelerine olanak tanımaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öğrenci ürünleri (çiz-anlat çalışma yaprakları)

Bogdan ve Biklen (1992), eğitim araştırmalarında öğrenci ödevleri ve sınıf içi çalışmalar gibi kaynakların, doküman incelemesi kapsamında ele alınabilecek zengin veri kaynakları olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, çalışmada öğrencilerin ürettikleri çiz-anlat çalışma yaprakları birer doküman niteliğinde kabul edilmiş ve veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Uygulama sürecinde, öğrencilerin kavramsal gelişimlerini somut olarak takip edebilmek amacıyla "Çiz-Anlat Çalışma Yaprakları" tasarlanmıştır. Araştırma sürecinde geliştirilen ve uygulamada kullanılan diğer materyaller gibi Çiz-Anlat Çalışma Yaprakları da araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. İki araştırmacı tarafından geliştirilen bu materyallerin uygunluğu konusunda uygulama yapılan sınıfın sosyal bilgiler öğretmeninden de uzman görüşü alınmıştır. Araştırma sürecinde derslerde toplam 35 kavram ele alınmıştır. Ancak "çiz-anlat" etkinliği kapsamında tüm kavramlar için çizim yaptırılması hem zaman sorunu hem de tekrara düşme riski açısından uygulanabilir görülmemiştir. Bu nedenle çiz-anlat etkinliğinde her ders kapsamında ele alınan kavramları temsil edebilecek üst kavramlar belirlenmiştir. Bu doğrultuda anayasa, barış, demokrasi ve cumhuriyet kavramları seçilmiş ve öğrencilerden bu kavramların görsellerini uygulama öncesinde ve sonrasında çizmeleri istenmiştir. Seçilen kavramlar, ilgili derslerde ele alınan diğer kavramları (örneğin demokrasi kapsamında eşitlik, özgürlük, çoğulculuk, millî egemenlik, hukukun üstünlüğü, seçme ve seçilme hakkı ve katılım gibi kavramları) temsil eden çerçeve kavramlar olarak değerlendirilmiştir. Böylece öğrencilerin uygulama süreci öncesi ve sonrası kavramsal algılarındaki değişimin çizimler üzerinden incelenmesi amaçlanmıştır. Çiz anlat çalışma yapraklarında öğrencilerin çizimlerinde anlatmak istedikleri anlamın sadece çıkarıma dayalı kalmaması için anlatmak istediklerini yazılı olarak da ifade etmeleri sağlanmıştır. Bu çalışma yaprakları aracılığıyla uygulama sürecinde öğrenciler, ele alınan kavrama ilişkin zihinsel imgelerini dersin başlangıcında ve bitiminde olmak üzere iki aşamada çizim yoluyla görselleştirmişlerdir. Her iki çizimde de öğrenciler resimde anlatılmak isteneni çalışma yaprağında ayrılan yere yazmışlardır. Bu sayede öğrencilerin kavram öğrenmelerinin gelişimi hakkında veri toplanmıştır.

Uygulama süreci ve verilerin toplanması

Araştırmanın uygulama süreci, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanı temel alınarak hazırlanan dört farklı ders planı doğrultusunda yürütülmüştür. Bu kapsamda, ilgili öğrenme alanındaki kazanımları içeren ders kitapları incelenmiş ve "adalet, antidemokratik, anayasa, barış, cumhuriyet, çoğulculuk, demokrasi, demokratik devlet, devlet, dışlanma, eşitlik, güven, hukukun üstünlüğü, insan hakları, ırkçılık, kanun, katılım" gibi toplam 35 temel kavram belirlenerek bu kavramlara yönelik 35 özgün resfebe hazırlanmıştır.

Uygulama, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda öğrenim gören 18 kişilik bir 7. sınıf grubu ile gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultusunda uygulama, "Etkin Vatandaşlık" öğrenme alanının müfredattaki işleniş süresine uygun olarak 4 hafta boyunca devam etmiştir. Derslerin işlenişinde, öğrencilerin kavramsal bilgilerini tespit etmek amacıyla ders öncesinde ve sonrasında "çiz-anlat" etkinlikleri uygulanmıştır. Uygulama boyunca çok fazla sayıda kavram ele alınmış olduğu için her hafta seçilen temel bir kavram için çiz-anlat etkinliği yapılmıştır. Ders planlarının uygulanmasının ardından, her haftanın sonunda pekiştirme amacıyla "Resfebe Oyunu" oynatılmıştır. Bu süreçte resfebe kartları masalara ters şekilde dağıtılmış, yönergeyle kartlar çevrilerek grupların kavramları bulmaları, bir karta

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

yazmaları ve sonrasında sözlü olarak ifade etmeleri gibi oyunlaştırmalar yapılmıştır. Oyun sonrasında ilgili kavramlar üzerinde sınıfça tartışma ve genel değerlendirme yapılmıştır. Dört haftalık uygulama sürecinin sonunda, çalışma grubundaki tüm öğrencilere "Bireysel Değerlendirme Formları" uygulanmıştır. Ayrıca, katılımcılar arasından belirlenen 8 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde alınan ses kayıtları deşifre edilerek yazılı hale getirilmiştir.

Verilerin analizi

Bu araştırmada toplanan veriler, durum çalışmasının doğası gereği hem nitel hem de nicel analiz teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel veriler, betimsel analiz yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Öncelikle, görüşme kayıtları yazıya aktarılmış ve ardından araştırma sorularına uygun biçimde kodlanmıştır. Betimsel analiz süreci boyunca iki araştırmacı tarafından bağımsız kodlamalar yapılmıştır. Daha sonrasında araştırmacılar birlikte çalışarak tek ve uzlaşının sağlandığı bir analiz ortaya koymuştur. Kodlama sürecinde MAXQDA 2022 nitel veri analizi programından yararlanılmıştır.

Öğrenci ürünleri niteliğindeki "Çiz–Anlat Çalışma Yaprakları" doküman incelemesi tekniğiyle analiz edilmiştir. Öğrencilerin dersten önce ve sonra yaptıkları çizimlerle kavramları nasıl temsil ettiklerini ortaya koyabilmek amacıyla çizimler araştırmacılar tarafından geliştirilen etkinlik değerlendirme rubriği aracılığıyla analiz edilmiştir. Belirlenen kriterler doğrultusunda "Nitelikli", "Yeterli" ve "Geliştirmeli" kategorileri altında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme süreci araştırmacılardan biri tarafından yürütülmüş ve gerekli durumlarda diğer araştırmacının görüşleri de alınarak uzlaşı sağlanmıştır.

Öz değerlendirme formundan elde edilen nicel veriler ise betimsel istatistikler kullanılarak analiz edilmiştir. Formdaki 5'li Likert tipi maddelere verilen yanıtlar için frekans, yüzde ve aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Bu analizler, öğrencilerin resfebe çözme ve hazırlama konusundaki öz yeterlik algılarını, görsel ve sembolik öğeleri anlamlandırma düzeylerini ve resfebe kullanımına ilişkin genel tutumlarını ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Ayrıca formun açık uçlu bölümüne yazılan öğrenci yorumları da nitel olarak çözümlenerek bulguların yorumlanmasına destek olarak kullanılmıştır.

Geçerlik ve güvenirlik

Bu çalışmanın planlaması ve yürütülmesi sürecinde gerekli tüm yasal ve etik izinler alınmıştır. Araştırmanın etik kurul onayı, 25.11.2022 tarihinde 2022/264 karar numarası ile Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Bunun yanında uygulamanın Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir okulda yürütülebilmesi için gerekli yasal izin Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Rize İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yapılan yazışmalar sonucunda alınmıştır. Buna ek olarak uygulama yapılan sınıftaki öğrenciler 18 yaşından küçük oldukları için "Veli Bilgilendirme ve Onam Formu" ile öğrencilerin velileri araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve araştırmaya katılımın tamamen gönüllü olduğu açıklanarak çocuklarının araştırmaya katılımı konusunda izinleri alınmıştır. Son olarak veri toplama araçlarından biri olan "Bireysel Değerlendirme

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Formu", Adalar vd., (2021) tarafından geliştirilmiştir ve araştırmada kullanımı için araştırmacılardan izin alınmıştır.

Öznelliği ve araştırmacı yanlılığını en aza indirmek amacıyla veri toplama ve analizi sürecinde bazı önlemler alınmıştır. Öncelikle veri toplama sürecinde görsel verilerin (öğrenci çizimlerinin) analizinde oluşabilecek araştırmacı yanlılığının ve hatalı çıkarımların önüne geçmek amacıyla, öğrencilerden çizimlerinde vurgulamak istedikleri anlamı yazılı olarak da ifade etmeleri istenmiştir. Böylece görsel veriler, katılımcı beyanlarıyla teyit edilerek analiz edilmiştir. Bununla birlikte görüşmelerden elde edilen veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış ve analiz edilmiştir. Bireysel analizler sonrasında araştırmacılar birlikte çalışarak tek ve uzlaşının sağlandığı bir analiz ortaya koymuştur. Görüşme verilerinin sistematik bir şekilde analizi ve kodlama süreci boyunca şeffaflığı sağlamak amacıyla MAXQDA-24 nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Bu durumun verilerin düzenli yönetimi ve gerektiğinde erişim kolaylığı sağlaması bakımında çalışmanın teyit edilebilirliğine katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Öğrenci etkinliklerinin analizinde ise öznelliği en aza indirgemek için bir etkinlik değerlendirme rubriği kullanılmıştır. Son olarak bu araştırmanın planlaması, uygulanması ve yazılması sürecinde yapay zeka araçları yalnızca dilbilgisi desteği ve dilsel akıcılığın sağlanması amacıyla kullanılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin resfebe destekli kavram öğretim sürecine ilişkin değerlendirmeleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda, resfebe ile yapılandırılmış oyun temelli öğretim sürecine ilişkin öğrenci deneyimlerini ortaya koymak amacıyla 8 öğrenciyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ilk bulguları oluşturmaktadır. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanındaki kavramların öğretimini desteklemek üzere kullanılan resfebelerle işlenen derslerin öğrenciler tarafından nasıl değerlendirildiğini belirlemek için öğrencilere "Resfebeleri kullanarak işlediğimiz dersler senin açından nasıldı? Değerlendirir misin?" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtların analizi Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1.
Öğrencilerin resfebelerle işlenen derslere ilişkin değerlendirmeleri

İfadeler	***f***
Eğlenceli	6
Kalıcı	4
Öğretici	4
Heyecanlı	1
Hırslı	1

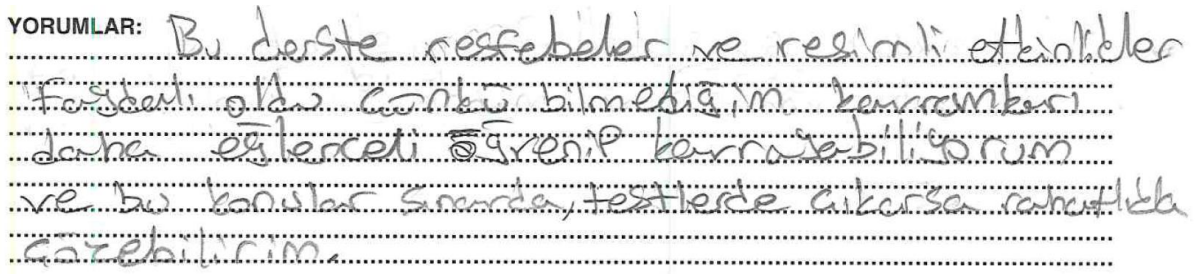
Tablo 1'de görüldüğü üzere öğrenciler resfebe kullanarak işlenen dersleri "eğlenceli, kalıcı öğrenmeyi sağlayan, öğretici, heyecanlı ve hırslı" kavramları ile tanımlamışlardır. Görüşme yapılan öğrencilerin bu süreci tanımlamak için en sıklıkla "eğlenceli" kavramını seçtikleri görülmektedir. Bu tanımlamalar resfebelerle desteklenmiş derslerin öğrenci deneyiminde olumlu bir izlenim bıraktığını göstermektedir. Öğrencilerin verdiği geri bildirimlere göre, eğlence ve öğrenmenin bir arada olduğu

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

bir ortam oluşturulduğu ifade edilebilir. Bu, oyunlaştırılmış öğrenme ortamlarının, özellikle de soyut kavramları somutlaştırmaya yarayan tekniklerin (resfebeler gibi) öğrenciler için ilgi çekici olduğunu göstermektedir. Öğrencilerden Mete'nin bu soruya cevabı şöyledir:

> *"Dersler daha sıkıcı geçtiği için daha böyle eğlenceli ve öğretici oluyordu. Eğlendiğimiz için daha çok aklımızda kalıyordu. Sosyal bilgiler dersi daha sözel bir ders olduğu için oyun kullanılması böyle etkinliklerin olması çok daha iyi oldu. İlk defa kullandık böyle olunca çok keyifli bir ders haline geldi."*

Aynı öğrencinin bireysel değerlendirme formunun yorum kısmına yazdıkları aşağıda sunulmaktadır:

Şekil 1. Öğrenci yorumu

Mete'nin hem görüşmede hem de değerlendirme formundaki ifadesinde resfebe gibi eğitsel oyunların, geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla daha etkili ve keyifli olduğunu vurgulamaktadır. Öğrencinin "Eğlendiğimiz için daha çok aklımızda kalıyordu" ifadesi, eğlence ve öğrenme arasında pozitif bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Bu ifadede dikkat çekici bir diğer vurgu öğrencinin sosyal bilgiler dersinin daha sözel bir ders olduğunu ve bu yüzden oyun kullanımının yararlı olduğunu belirtmesidir. Sosyal bilgiler dersinde soyut birçok kavram vardır. Bu nedenle uygun tekniklerle kavram öğretiminin, desteklenmesi öğrencinin derse daha fazla katılımını ve soyut kavramları daha kolay öğrenmelerini destekleyebilir.

Görüşmelerde öğrencilere resfebe kullanarak işlenen derslerin hangi yönleri daha çok sevdikleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevapların analizi Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2.
Öğrencilerin resfebelerle işlenen derslerde sevdikleri özellikler

İfadeler	***F***
Grup çalışması	4
Hırslı	3
Kalıcı	3
Öğretici	2
Heyecanlı	2
Eğlenceli	2
Sosyalleşme	2

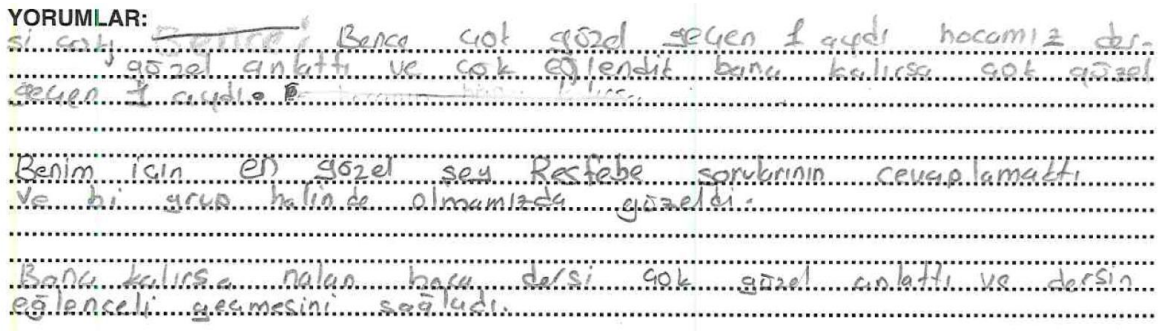
Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 2'de öğrencilerin resfebe kullanarak işlenen derslerde hangi yönleri daha çok sevdiklerine dair söylemlerin analiz sonuçları görülmektedir. Öğrenciler, resfebe ile işlenen derslerde en çok grup çalışması yapmayı, oyunların rekabetçi ve hırslı olmasını, bu süreçte kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini sevdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, dersleri öğretici, heyecanlı, eğlenceli ve sosyalleşmeye katkı sağlayıcı bulduklarını da ifade etmişlerdir. En yüksek frekansın grup çalışmasında olması, öğrencilerin birlikte çalışmayı ve iş birliği yapmayı sevdiklerini düşündürmektedir. Öğrencilerin kavramları kalıcı olarak öğrendiklerini belirtmesi, resfebe oyunlarının sadece eğlenceli değil, aynı zamanda etkili öğrenmeyi desteklediğini göstermektedir. Öğrencilerin ifadelerinden süreçte hem iş birliği yaparak hem de rekabet ortamında keyif alarak öğrendikleri anlaşılmaktadır. Aşağıda Mete'nin ve Şeyma'nın bu soruya verdikleri cevaplar sunulmaktadır:

> *"Burada büyük bir hırs kapışma ortamı vardı, ilk bitirme isteği vardı onun için çok eğlenceli geçiyordu. Arkadaşlarımızla birlikte yapmaya çalışıyorduk bu yönü sevdiğim yöndü. Öğretici ve akılda kalıcıydı. Arkadaşlarımla birlikte yapmamız, öğretici olması ve bu açıdan kalıcı olması." (Mete)*

> *"Takımla çalışmak, birbirimizden fikir almak, hep birlikte kavramı bulmak için resimleri anlamaya çalışmak en sevdiğim yönüydü." (Şeyma)*

Bireysel değerlendirme formlarında da işbirlikli çalışmaya değinmiş olan bir başka öğrencinin yazdıkları şöyledir:

Şekil 2. Öğrenci yorumu

Mete'nin "büyük bir hırs kapışma ortamı vardı, ilk bitirme isteği" şeklindeki ifadesi, derslerin rekabetçi doğasının onda heyecan ve motivasyon yarattığını göstermektedir. Rekabetin, bu öğrenciyi daha fazla çaba göstermeye ve görevleri tamamlamaya yöneltmiş olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf ortamında rekabet öğrenciler arasında stres yaratabileceği, iş birliğini ve dayanışmayı zayıflatabileceği yönünde eleştiriliyor olsa da rekabetin kontrollü ve olumlu bir şekilde kullanılması, öğrencilerin daha fazla çaba sarf etmesini ve öğrenmeye daha fazla zaman ayırmasını teşvik edebilir. Yine diğer iki öğrencinin ifadelerinde görülebilen grup çalışması vurgusu öğrencilerin işbirlikli çalışmalara karşı olumlu tutumları olduğu şeklinde yorumlanmaktadır.

Öğrencilere resfebe kullanarak işlenen derslerin hangi yönlerini sevmedikleri sorulmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevapların analizi Tablo 3'te sunulmaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 3.
Öğrencilerin resfebelerle işlenen derslerde sevmedikleri özellikler

İfadeler	F
Rekabet	4
Resim çizmek	1
Resimleri anlamada zorlanma	1
Grup arkadaşıyla ortak karar verememe	1
Resfebedeki bir karaktere benzetilmesi	1

Rekabetin derslerde sevilen yönlerden biri olmasına rağmen, aynı zamanda en çok eleştirilen yön olduğu görülmektedir. Bazı öğrenciler rekabetin motive edici ve eğlenceli olduğunu belirtirken, bazılarının bunu stresli veya baskı yaratan bir unsur olarak deneyimlemiş oldukları anlaşılmaktadır. Bu, sınıftaki rekabetin bazı öğrenciler için zorlayıcı olabileceğinin göstergesidir. Rekabetin dengeleyici bir şekilde kullanılması gerektiği sonucuna varılabilir. Aşağıda öğrencilere ait iki ayrı ifade sunulmaktadır. Bu iki alıntı, derslerde yaşanan bazı olumsuzluklara dikkat çekmesi ve hem grup çalışması hem de rekabet konusunda farklı deneyimlere ışık tutması açısından güzel örneklerdir.

> *"En sevmediğim yön takım arkadaşımla tartışmamdı. Aynı kelimeyi bulmadığımız için ortak karar veremiyorduk. Takım arkadaşımla tartışıyordum sevmediğim yönü buydu. Önceki sonraki çizimlerde zorlandım. Çünkü kelimeyi hiç duymadığım için yorumlamada zorlanıyordum. Resfebeler de sevmediğim bir yönü yoktu hepsini çok sevdim." (Muhammet)*

Muhammet, takım arkadaşıyla aynı kelimeyi bulamaması nedeniyle tartışmış olduklarını ve bunu sevmediğini ifade etmektedir. Bu, grup çalışmalarında zaman zaman yaşanabilecek anlaşmazlıkların, öğrenciler için olumsuz bir deneyim olabileceğini göstermektedir. Ortak bir sonuca varma sürecinde yaşanan iletişim sorunları, öğrencinin motivasyonunu ve öğrenme deneyimini olumsuz etkileyebilir. Ne var ki bu durumu aşmanın yolu yine, grup çalışmalarından geçmektedir. Daha fazla grup çalışmasında yer aldıkça iş birliği becerilerinin gelişmesi beklenmektedir. Buna ek olarak Muhammet, resfebelere dair herhangi bir olumsuz yön bulmadığını ve hepsini çok sevdiğini belirtmiştir. Bu, resfebe oyunlarının eğlenceli ve ilgi çekici olduğunu, ancak bazı iş birlikçi süreçlerde zorluklar yaşandığını ortaya koymaktadır.

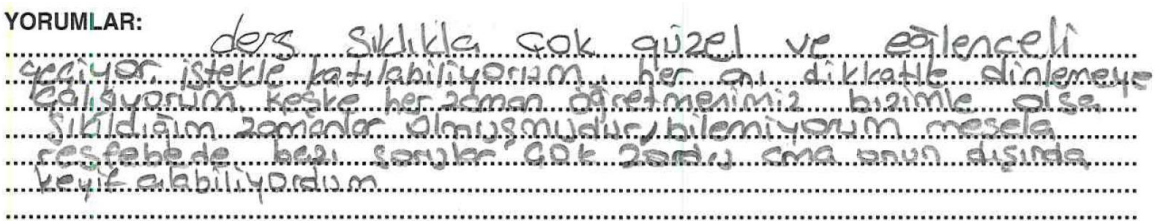
> *"Zümrüt'ün dediği gibi benim de en sevmediğim şey rekabet. Aslında rekabeti severim ama grupların oyunu bir anda aşırı rekabete çevirmesi saçmaydı bu açıdan biraz kötüydü. ... Rekabet açısından da herkes illaki kelimeyi bulacak, bulacağımızı bile bile ben bulduk, biz bulduk şeklinde grup içinde bağırışları sevmedim sadece." (Emir)*

Emir, rekabeti genel olarak sevmesine rağmen, grupların oyunu aşırı rekabetçi hale getirmesinden rahatsız olduğunu belirtmiştir. "Aşırı rekabet" ifadesi, rekabetin sınıf ortamında belirli bir dengeyi aştığında öğrenciler arasında gerginlik yaratabileceği şeklinde yorumlanabilir. Emir, herkesin sonunda kelimeyi bulacağını bilmesine rağmen, bazı grupların oyunu fazla ciddiye alarak bunu rahatsız edici bulduğunu ifade etmiştir. Bu, rekabetin sınıf ortamında kontrolsüz bir şekilde artmasının, bazı öğrencilerde olumsuz deneyimlere sebep olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

her iki öğrenci de resfebe etkinliklerine dair olumsuz bir deneyim belirtmemiştir. Bu durum resfebelerin derslerde öğrencilerin ilgisini çeken bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Rekabetin kontrollü bir şekilde yapılandırılması ve grup çalışmalarının daha iyi yönlendirilmesi, bu tür olumsuz deneyimlerin azaltılmasına yardımcı olabilir.

Buna ek olarak bireysel değerlendirme formlarında da bir öğrenci tüm süreç için olumlu yorumlar yazarken bazı resfebeleri çözmekte zorlandığından şöyle bahsetmektedir:

Şekil 3. Öğrenci yorumu

Öğrencinin ifadesine göre, resfebe destekli dersleri genel olarak eğlenceli, motive edici ve dikkat çekicidir. Bu öğrenci, derse "istekle katıldığını" ve her anı "dikkatle dinlemeye çalıştığını" belirterek süreci olumlu bir öğrenme deneyimi olarak tanımlamaktadır. Bunun yanında yorumda dikkat çeken bir diğer nokta öğrencinin zaman zaman zorlandığını, özellikle "bazı soruların çok zor olduğunu" belirtmesidir. Bu ifade, öğrencinin genel süreci olumlu değerlendirmesinin yanında bazı resfebelerde zorlandığını göstermektedir.

Görüşme yapılan öğrencilere resfebe kullanılarak işlenen derslerin öğrenmelerine katkısı hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin tamamı resfebe kullanılarak işlenen derslerin öğrenmelerine katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Bu sürecin öğrenmelerine ne gibi bir katkısı olduğuna dair ifadelerinin analizi tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4.
Öğrencilerin resfebe kullanılarak işlenen derslerin öğrenmelerine katkısı hakkındaki görüşleri

İfadeler	***f***
Yeni kelimeler öğrenme	7
Kalıcılık	6
İlgi artışı	3
Eğlenerek öğrenme	3
Grup çalışması	2
Hızlı öğrenme	1

Öğrencilerin resfebe kullanılarak işlenen derslerin öğrenmelerine katkısı hakkındaki görüşlerine bakıldığında yeni kelimeler öğrenme vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında sürecin kalıcı öğrenmeyi sağladığı belirtilmiştir. Öğrenciler, eğlenerek öğrendiklerini ve derslere daha fazla ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, bazı öğrenciler hızlı öğrenme, grup çalışması gibi unsurların da öğrenme deneyimlerine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Emir bu soruya aşağıdaki gibi cevap vermiştir:

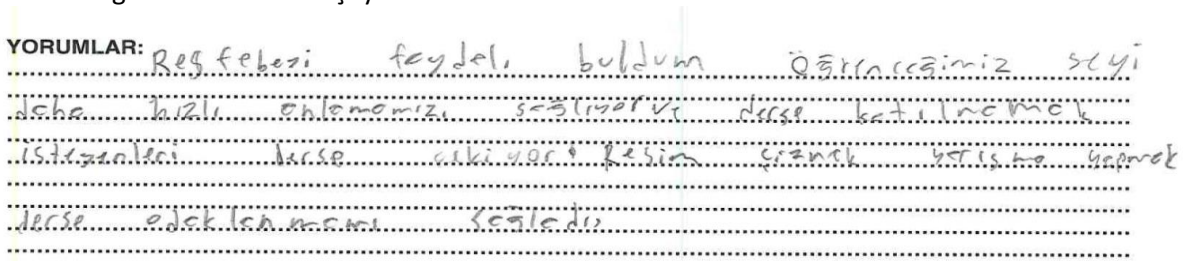
Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

> *"Hocam şimdi dediğim gibi "ben dersleri eğlenceli severim" bundan dolayı ilgim daha çok arttı ve öğrenmeye daha hevesli oldum. Daha çok öğrenmeye yaklaştım. Dersi, kavramları daha güzel kavradım ve anladım hocam. İlgimi artırdı, kelimeleri öğrenebildim testte vs. çıkarsa çözebilirim." (Emir)*

Emir eğlenerek öğrenmiş olduğu için derslere ilgisinin arttığını söylemektedir. Zümrüt ise süreçte yaptıkları farklı türde etkinliklerin öğrenmesini kolaylaştırdığını ifade etmektedir.

> *"Evet tabii ki vardı. Çünkü işlediğimiz derste öğrendiğimiz kavramları resimlendirerek bulmaya çalışıyorduk. Kavramlar resimli, görselli oldukları için akılda daha kalıcı oluyordu. Akılda tutmak daha kolaylaşıyordu benim için." (Zümrüt)*

Bu iki öğrenciye ait söylemler, resfebe ile işlenen derslerin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Emir ve Zümrüt'ün görüşleri, öğrenmeye yönelik motivasyonlarının nasıl arttığına ve kavramların daha kalıcı hale geldiğine dair düşüncelere iyi birer örnektir. Ayrıca bireysel değerlendirme formlarında da bir öğrencinin resfebelerin anlamayı kolaylaştırdığına ve ilgi çekici olduğuna dair ifadeleri şöyledir:

YORUMLAR: Resfebeyi faydalı buldum öğrencilerimiz şeyi daha hızlı anlamamızı sağlıyor ve derse katılımımızı istiyorlar derse eski yöntem çizmek yerine yaparak derse adapte olmamızı sağladı.

Şekil 4. Öğrenci yorumu

Öğrenci yorumları, resfebenin öğrenmeyi hızlandıran, anlamayı kolaylaştıran ve katılımı artıran bir araç olarak algılandığını göstermektedir.

Görüşmelerde öğrenciler derslerinde resfebe kullanımına devam edilip edilmemesi konusunda bir seçim yapmış ve bu seçimlerini gerekçelendirmişlerdir. Öğrencilerin cevaplarına ilişkin analizler tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5.
Öğrencilerin resfebe kullanılarak işlenen derslere devam edilip edilmemesine ilişkin görüşleri

İfadeler	***f***
Kullanılmaya devam edilsin	6
Bazı dersler hariç kullanılmaya devam edilsin	2
Kullanılmaya devam edilmesin	0

Öğrencilerin derslerde resfebe kullanımının devam edilip edilmemesi konusundaki görüşlerine baktığımızda, tamamının bu tekniğin kullanılmaya devam edilmesi yönünde olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Bu soruya Emirhan'ın cevabı şöyledir:

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

"Bence edilmeli ama bir ders hariç bu da matematik. Çünkü matematik dersi bence çözümle ilgili bir ders olduğu için resfebelerin işe yarayacağını düşünmüyorum. Daha çok İngilizce, Türkçe gibi derslerde işe yarayacağını ve resfebelerin gerekli olduğunu düşünüyorum. Örneğin kelimeleri öğreniyoruz ve bu kelimeleri görsel hafızamızda daha iyi tutabiliyoruz bu yüzden olması gerektiğini düşünüyorum." (Emirhan)

"Evet isterim. Çünkü kelimler dediğimiz gibi bu şekilde daha akılda kalıcı olduğu, kalıcılığı sağladığı için böyle daha çok etkinlikler yapılmalı. Öğrencileri daha çok dersi öğrenmeye heveslendirmek için. Çünkü eğer düz anlatıldığı zaman, bazı öğretmenler düz anlattıklarında öğrencilerin okumaya pek hevesi olmuyor bu da derslerden geri kalmalarına neden oluyor. Ayrıca bazı öğrenciler için etkinlik yapmak gerekiyor. Bu yüzden resfebelerin kullanılması gerektiğini ve derslerin sizin anlattığınız gibi etkinliklerle olması gerektiğini düşünüyorum." (Zümrüt)

"Bence olabilir. Çünkü bazı sıkıcı geçen dersler, hocanın anlatıp geçtiği derslerde kullanılabilir. Çünkü resfebeler çok eğlenceli geçiyor. Diğer derslerde kullanılıp devam etmesini istiyorum." (Ayla)

Bu öğrenci cevaplarına bakıldığında, resfebe kullanımının derslerde devam etmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Özellikle sözel derslerde (Türkçe, İngilizce gibi) öğrenmeyi pekiştirmede etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Emirhan, resfebe yönteminin sözel dersler için daha uygun olduğunu, ancak matematik gibi çözüm odaklı derslerde etkili olmayacağını düşündüğü görülmektedir. Öğrenciler, görsel hafızanın güçlendirilmesi, derslerin monotonluktan çıkması ve düz anlatımın etkisiz kaldığı yerlerde etkinlik ve oyunun kullanılmasının önemine vurgu yaptıkları görülmektedir.

Öğrencilerin resfebe çözme ve hazırlama yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri

Uygulama bitiminde, çalışma grubundaki tüm öğrencilere uygulanan bireysel değerlendirme formu ile öğrencilerin resfebe çözme ve hazırlama konusunda öz değerlendirme yapmaları sağlanmıştır. Formdan elde edilen bulguların analizi aşağıda tablo 6'da sunulmaktadır.

Tablo 6.
Resfebe Bireysel Değerlendirme Maddelerine İlişkin Frekans, Yüzde ve Ortalamaları

Maddeler	Hiçbir Zaman *f* *%*	Nadiren *f* *%*	Bazen *f* *%*	Sıklıkla *f* *%*	Her Zaman *f* *%*	Ortalama
Resfebe sorularında resimleri anlamlandırabiliyorum.	-	-	5 % 29.4	10 % 58.8	2 % 11.8	4,06
Resfebe sorularında şekilleri anlamlandırabiliyorum.	1 % 5.9	2 % 11.8	4 % 23.5	8 % 47.1	2 % 11.8	3,59
Resfebe sorularında sayıları anlamlandırabiliyorum.	4 % 23.5	5 % 29.4	2 % 11.8	4 % 23.5	2 % 11.8	2,76

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Maddeler	Hiçbir Zaman *f* %	Nadiren *f* %	Bazen *f* %	Sıklıkla *f* %	Her Zaman *f* %	Ortalama
Resfebe sorularında renkleri anlamlandırabiliyorum.	1 % 5.9	2 11.8	4 23.5	7 41.2	3 17.6	3,65
Resfebe sorularında il plaka ve telefon kodlarını anlamlandırabiliyorum.	1 % 5.9	3 % 17.6	6 % 35.3	4 % 23.5	3 % 17.6	3,35
Resfebe sorularında simgeleri anlamlandırabiliyorum.	1 % 5.9	1 % 5.9	4 % 23.5	9 % 52.9	2 % 11.8	3,65
Resfebe sorularını rahatlıkla çözebiliyorum.	1 % 5.9	2 % 11.8	4 % 23.5	6 % 35.3	4 % 23.5	3,65
Herhangi bir konu ile ilgili resfebe hazırlayabilirim.	-	6 % 35.3	3 % 17.6	6 % 35.3	2 % 11.8	3,18
Resfebeyi faydalı buluyorum.	-	2 % 11.8	1 % 5.9	7 % 41.2	7 % 41.2	3,94

Bireysel değerlendirme formlarından elde edilen veriler betimsel olarak analiz edildiğinde, öğrencilerin resfebe tekniğine yönelik öz yeterlik algılarının genel olarak olumlu olduğu görülmüştür. Katılımcıların büyük çoğunluğu, resfebenin temel bileşenleri olan resim, şekil ve renkleri anlamlandırma konusunda kendilerini yeterli görmektedir. Buna karşın, sayıların ve kodların yer aldığı maddelerde kendilerini daha yetersiz gördükleri anlaşılmaktadır. Bulgulara göre katılımcıların büyük çoğunluğu resfebeleri ders için faydalı bir araç olarak değerlendirmiştir. Dikkat çeken önemli bir diğer bulgu, öğrenciler, "Resfebe sorularını rahatlıkla çözebiliyorum" maddesine genellikle olumlu yanıtlar verirken "Herhangi bir konu ile ilgili resfebe hazırlayabilirim" maddesinde, diğer maddelere kıyasla daha düşük bir öz yeterlik algısı görülmektedir. Bu durumun, öğrencilerin uygulama boyunca kendilerinin resfebe hazırlamamış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin resfebe destekli kavram öğretim sürecinde ele alınan kavramlara yönelik çizim ve açıklamalarındaki değişim

Uygulama boyunca her ders için ilgili kazanımlar doğrultusunda birer kavram (Anayasa, Barış, Demokrasi, Cumhuriyet) belirlenmiş ve bu kavramlar için çiz anlat çalışma yaprakları hazırlanmıştır. Her ders öncesi ve sonrası bu kağıtlar öğrencilere verilerek ilgili kavramı resmetmeleri sağlanmıştır. Öğrencilerin bu çizimleri belirlenen kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çalışmada kullanılan rubrik, öğrencilerin kavrama ilişkin çizim görevini yerine getirme, kavramın özelliklerini çizim yoluyla ifade edebilme ve kavrama ilişkin doğru açıklamalar yapabilme düzeylerini değerlendirmeye yöneliktir. Öğrencilerin kavramlarla ilgili çizimlerin uygulama öncesi ve sonrası değerlendirilmesi "Nitelikli, Yeterli ve Geliştirmeli" kategorilerine göre yapılmış ve ilk çizimleri ile son çizimleri karşılaştırılmıştır. Cumhuriyet kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesine ait bulgular tablo 7'de sunulmaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 7.
Cumhuriyet kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesi

Cumhuriyet	**İlk çizim**			**Son çizim**		
Kavram bilgisi değerlendirmeye ilişkin kriterler	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.
Nitelikli (f)	16	6	7	16	9	8
Yeterli (f)	2	12	10	2	9	8
Geliştirmeli(f)	0	0	1	0	0	2

Bu tablo, öğrencilerin "Cumhuriyet" kavramına ilişkin çizimlerinin uygulama öncesi ve sonrası değerlendirmesini göstermektedir. Son çizimlerde özellikle kavramın özelliklerini yansıtma ve doğru bilgi içeren açıklamalar kriterlerinde gelişme görülmektedir. Kavramın özelliklerini yansıtma ve doğru bilgi içeren açıklamalar kriterlerinde ise az bir artış görülmektedir. Bu, öğrencilerden az da olsa bir kısmının kavramın detaylarını daha iyi yansıttığını ve açıklamalarını geliştirdiğini göstermektedir.

Barış kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesine ait bulgular Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8.
Barış kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesi

Barış	**İlk çizim**			**Son çizim**		
Kavram bilgisi değerlendirmeye ilişkin kriterler	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.
Nitelikli (f)	*12*	*2*	*3*	*12*	*1*	*3*
Yeterli (f)	*3*	*4*	*2*	*3*	*5*	*7*
Geliştirmeli(f)	*2*	*11*	*12*	*2*	*11*	*7*

Tabloya göre "Nitelikli" kategorisindeki öğrenci sayısında bir değişiklik olmamıştır. Bu durum, uygulamanın mevcut yüksek seviyeyi koruduğu şeklinde yorumlanabilir. "Yeterli" kategorisinde değerlendirilen öğrenci sayısı, uygulama sonrasında artış göstermiştir. Bu, uygulama sonrasında, daha önce "Geliştirmeli" kategorisinde değerlendirilen bazı öğrencilerin "Yeterli" düzeyine eriştiğine işaret eder. Geliştirmeli kategorisindeki öğrenci sayısı uygulama sonrasında azalmıştır. Bu, bazı öğrencilerin performansında bir iyileşme olduğunu ve bu iyileşmenin "Yeterli" kategorisine yansıdığını göstermektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 9.
Demokrasi kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesi

Demokrasi	**İlk çizim**			**Son çizim**		
Kavram bilgisi değerlendirmeye ilişkin kriterler	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.
Nitelikli (f)	13	3	2	12	4	1
Yeterli (f)	2	12	12	1	8	10
Geliştirmeli(f)	0	0	1	2	3	4

Tablo 9, öğrencilerin "Demokrasi" kavramına ilişkin çizimlerinin uygulama öncesi ve sonrası değerlendirmesini göstermektedir. Uygulama sonrası açıklamada doğru bilgi sunma ve kavramın özelliklerini yansıtma kriterlerinde nitelikli çizimlerde bir miktar gerileme görülebilir. Kavramın özelliklerini yansıtanlar ve doğru bilgi sunanlar kriterlerinde ise yeterli kategorisinde bir gerileme vardır. Bu, öğrencilerin kavramın ayrıntılarını anlamada veya açıklamalarda zorlandığını gösterebilir.

Tablo 10.
Anayasa kavramına ait öğrenci çizimlerinin değerlendirilmesi

Anayasa	**İlk çizim**			**Son çizim**		
Kavram bilgisi değerlendirmeye ilişkin kriterler	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.	Kavrama ilişkin çizimini tamamlamıştır.	Kavrama ilişkin çizimde kavramın özelliklerini yansıtmıştır.	Açıklama kavrama ilişkin doğru bilgiler içerir.
Nitelikli (f)	13	3	2	12	4	1
Yeterli (f)	2	12	12	1	8	10
Geliştirmeli(f)	0	0	1	2	3	4

Anayasa kavramına ilişkin öğrenci çizimlerinin değerlendirme sonuçları tablo 10'da sunulmaktadır. Burada "Nitelikli" kategorisinde öğrencilerin sayısında azalma, "Yeterli" kategoride ise sınırlı bir artış görülmektedir. Benzer biçimde Demokrasi kavramının öğrenci çizimlerinde de önemli bir değişim olmamıştır. Demokrasi kavramına ilişkin öğrenci çizimlerinin değerlendirme sonuçları tablo 9'da sunulmaktadır.

Uygulama öncesi ve sonrası çizim değerlendirmelerine ilişkin dört tablodaki bulgular birlikte ele alındığında, öğrencilerin kavramları yansıtma ve doğru açıklamalar yapma konusunda genel olarak kısmi bir gelişim gösterdiği söylenebilir. "Cumhuriyet ve Barış" kavramlarında öğrenci ürünlerinin

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

niteliğinde gelişme görülürken "Demokrasi" ve "Anayasa" kavramlarında nitelikli ürün sayısında belirgin bir artış gözlenmemiş hatta bazı ölçütlerde sınırlı bir gerileme ortaya çıkmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada, sosyal bilgiler dersinde resfebe destekli oyunlarla gerçekleştirilen kavram öğretim süreci incelenmektedir. Çalışmadan elde edilen bulgular, resfebe kullanımının kavram öğretimine yönelik öğrenci deneyimlerinin genel olarak olumlu olduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonuçları resfebenin Sosyal Bilgiler dersinde kavram öğretimini destekleyen, öğrencilerin derse aktif katılımını artıran ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getiren etkili bir öğretim materyali olduğunu göstermektedir. Öğrenciler resfebe temelli dersleri eğlenceli, kalıcı öğrenmeyi destekleyen, öğretici ve motive edici olarak tanımlamıştır. Bu bulgular, resfebe temelli öğretim süreçlerini inceleyen araştırmaların sonuçlarıyla (Doğan ve Avcıoğlu, 2024; Yeşilbursa ve Işıksal, 2022; Yıldırım ve Uyar Düldül, 2025) örtüşmektedir. Öğrenci görüşleri, resfebelerin özellikle yeni kelimelerin öğrenilmesine, derse olan ilginin artmasına ve kavramların daha kolay hatırlanmasına katkı sağladığını göstermektedir. Bu sonuçlar, resfebenin sözel ve görsel ipuçlarını bütünleştiren yapısının kavram öğrenimini desteklediğini ortaya koyan çalışmalarla uyumludur (Baki, 2019; Sofu Delibalta, 2024).

Öğrenci ifadeleri, resfebe destekli oyunların öğrenme sürecinde hem rekabet hem de iş birliği boyutlarının etkili olduğunu göstermektedir. Öğrenciler özellikle grup çalışması yapmaktan, rekabetçi ve heyecan verici etkinliklerden keyif aldıklarını ve bu süreçte kavramları daha kalıcı biçimde öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu, Prensky'nin (2001) rekabetin motivasyon, odaklanma ve problem çözme isteğini artırdığı yönündeki vurgusuyla uyumludur. Öte yandan, öğrencilerin iş birliğine yönelik olumlu tutumları ve birlikte düşünme–çözme sürecinden keyif almaları, Demirel'in (2015) oyunların iletişim ve sosyal etkileşimi desteklediğine dair görüşünü doğrulamaktadır. Bu çerçevede, resfebe temelli oyunların hem rekabeti hem de iş birliğini aynı anda barındırarak öğrencilerin motivasyonunu yükselttiği ve kavram öğrenme sürecini güçlendirdiği söylenebilir.

Bu araştırmada resfebe destekli oyunların öğrenme sürecinde hem rekabeti hem de iş birliğini artırdığı ortaya koyulmuştur. Öğrenciler özellikle grup çalışması yapmaktan, rekabetçi ve heyecan verici etkinliklerden keyif aldıklarını ve bu süreçte kavramları daha kalıcı biçimde öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgu, rekabetin motivasyon, odaklanma ve problem çözme isteğini artırdığı yönündeki (Prensky, 2001; Adalar, 2021) araştırmalarla uyumludur. Bununla birlikte bazı öğrencilerin rekabetten olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Bu durum rekabetin kontrollü ve dengeli bir şekilde yapılandırılması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin işbirlikli öğrenmeye yönelik olumlu tutumları, oyun temelli etkinliklerin sınıf içi iletişim ve sosyal etkileşimi güçlendirdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu Demirel'in (2015) oyunların iletişim ve sosyal etkileşimi desteklediğine dair görüşünü doğrulamaktadır. Bu çerçevede, resfebe temelli oyunların hem rekabeti hem de iş birliğini artırarak öğrencilerin motivasyonunu yükselttiği ve kavram öğrenme sürecini güçlendirdiği söylenebilir.

Öğrencilerin resfebe çözme konusundaki öz yeterliklerinin yüksek, resfebe hazırlama konusundaki öz yeterliklerinin ise daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum, uygulama sürecinde öğrencilerin daha çok hazır olarak sunulan resfebeleri çözmeye yönelik etkinliklerle karşılaşmaları ve

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

süreç içerisinde resfebe hazırlama konusunda doğrudan bir deneyim yaşamamış olmalarından kaynaklanmış olabilir. Resfebe çözme süreci, verilen görsel ve sözel ipuçlarının yorumlanmasına dayanan bir bilişsel süreç gerektirirken, resfebe hazırlama süreci kavramların görsel ve simgesel temsillerini oluşturmayı, farklı temsil biçimlerini ilişkilendirmeyi ve yaratıcı düşünmeyi gerektiren daha karmaşık bir üretim süreci içermektedir. Bu nedenle öğrencilerin resfebe çözme becerisine yönelik öz yeterliklerinin daha yüksek çıkması beklenen bir durum olarak değerlendirilebilir. Benzer şekilde, resfebeleri bildiği hâlde çözmede zorlanan öğretmen adaylarının bulunduğunu gösteren Özpınar (2020), bu tekniğin farklı bilişsel süreçleri harekete geçirdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin derslerde resfebe üretme süreçlerine dahil edilmesinin resfebe hazırlama konusundaki öz yeterliklerinin gelişimine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir.

Çiz-anlat çalışma yapraklarının değerlendirme sonuçları birlikte incelendiğinde, “Cumhuriyet ve Barış” kavramlarında öğrenci ürünlerinin niteliğinde gelişme görülürken “Demokrasi” ve “Anayasa” kavramlarında nitelikli ürün sayısında belirgin bir artış gözlenmemiş hatta bazı ölçütlerde sınırlı bir gerileme ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ürün değerlendirme rubriği, öğrencilerin kavrama ilişkin çizim görevini yerine getirme, kavramın özelliklerini çizim yoluyla ifade etme ve kavrama ilişkin doğru açıklamalar yapma düzeylerini değerlendirmeye yöneliktir. Bu nedenle rubrik sonuçları, öğrencilerin kavramları öğrenip öğrenmediklerinden ziyade kavrama ilişkin ortaya koydukları görsel ve yazılı ürünlerin niteliğini yansıtan göstergeler olarak ele alınmalıdır. Bununla birlikte çiz-anlat etkinliğinde yalnızca dört kavrama ilişkin ürünlerin değerlendirilmiş olması, bu bulgular üzerinden öğrencilerin kavram öğrenmelerine ilişkin genelleyici yorumlar yapılmasını sınırlamaktadır. Bu nedenle araştırmada elde edilen bu sonucun diğer veri toplama araçlarından elde edilen sonuçlarla birlikte değerlendirilmesiyle bütüncül biçimde yorumlanmasının daha sağlıklı olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin büyük çoğunluğunun kavrama ilişkin çizim görevini tamamlamış olması, etkinlik sürecine aktif olarak katıldıklarını gösteren bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bu durum, resfebe temelli etkinliklerin öğrencileri öğrenme sürecine dahil eden ve katılımı artıran bir öğrenme ortamı oluşturduğunu gösteren diğer veri kaynaklarından elde edilen bulgularla birlikte ele alındığında daha anlamlı hâle gelmektedir. Nitekim öğrenci görüşleri ve öz değerlendirme bulguları da resfebe kullanımının derse katılımı artıran, öğrenme sürecini motive edici ve eğlenceli hâle getiren bir öğrenme deneyimi sunduğunu ortaya koymaktadır. Buna ek olarak demokrasi ve anayasa gibi soyut ve çok boyutlu kavramların öğretiminde resfebenin tek başına yeterli bir öğretim aracı olarak görülmesi yerine, farklı öğretim stratejileriyle birlikte kullanılması daha etkili olabilir. Özellikle öğrencilerin hazır resfebeleri çözmeleri yerine, kavramlara ilişkin kendi resfebelerini oluşturmalarının teşvik edilmesi kavramın farklı yönlerini düşünmelerine ve sembolik temsil yollarını keşfetmelerine katkı sağlayabilir. Çünkü öğrencilerin kendi resfebelerini üretmesi kavramı parçalama, kavramı sembolleştirme ve kavramı yeniden yapılandırma gibi üst düzey bilişsel süreçleri içerir. Bunun yanı sıra kavram haritaları gibi farklı tekniklerin birlikte kullanılması, öğrencilerin soyut kavramları anlamlandırmalarını destekleyebilir.

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda, resfebe destekli öğretim sürecinin daha etkili hâle getirilmesine yönelik öneriler geliştirilebilir. Öncelikle, öğrencilerin resfebe hazırlama konusunda kendilerini daha az yeterli hissettikleri görülmektedir. Bu nedenle, öğretim sürecine resfebe hazırlamaya yönelik etkinlikler dahil edilebilir. Resfebe hazırlama etkinlikleri öğrencilerin hem yaratıcı

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

düşünme becerilerini geliştirmelerine hem de tekniğin mantığını daha iyi kavramalarına katkı sağlayabilir. Uygulama sürecinde rekabetin bazı öğrenciler için motivasyon kaynağı olurken bazıları için stres yarattığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, rekabetin dengeli bir şekilde yapılandırılması önemlidir. Sürecin öğrenciler tarafından eğlenceli ve ilgi çekici bulunması, resfebelerin özellikle soyut kavramların yoğun olduğu derslerde öğretmenler tarafından bir öğrenme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Son olarak resfebelerle birlikte kavram haritaları, zihin haritaları ve kavram ağları gibi farklı tekniklerin birlikte kullanılmasına dayalı yeni araştırmaların ve uygulamaların yapılması önerilmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Adalar, H. (2021). Akıl ve zekâ oyunları ile karar verme. Hayati Adalar (Ed), *Akıl ve* zekâ *oyunları ile beceri öğretimi-I* (84-113) içinde. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Adalar, H., Yücel, A. ve Ünal, A. (2021). Akıl ve zekâ oyunları ile beceri öğretimi etkinlikleri. Hayati Adalar (Ed.). *Akıl ve* zekâ *oyunları ile beceri öğretimi-I* içinde (s. 291-325), Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Akkuş, Z., ve Aslan, H. (2013). Sosyal bilgiler dersinde oyunlarla kavram öğretimi. *International Journal of Social Science Research*, 2(2), 61–78.

Aktepe, V., Cepheci, E., Irmak, S., ve Palaz, Ş. (2017). Hayat bilgisi dersinde kavram öğretimi ve kavram öğretiminde kullanılabilecek teknikler üzerine kuramsal bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi, 3*(1), 33-50.

Alkan, A., Mertol, H., ve Mertol, G. (2020). Özel yetenekli öğrencilerin bilişim teknolojileri derslerinde bir farklılaştırma örneği olarak resfebenin kullanımı. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, *8*(21), 1-11. https://doi.org/10.33692/avrasyad.702886

Azer, H. (2019). *Ortaokul ve imam hatip ortaokulu sosyal bilgiler 7. Sınıf ders kitabı*. Ekoyay Eğitim Yayıncılık.

Baki, Y. (2019). Türkçe dersi ortaokul kitaplarındaki zekâ oyunlarına ilişkin bir değerlendirme. *Karadeniz II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi* (Tam metin bildiri, s. 170), 23–25 Ağustos 2019, Rize, Türkiye.

Bal, M. S., ve Akış, A. (2010). Sosyal bilgiler dersi "insanlar ve yönetim" ünitesinde karşılaşılan kavram yanılgıları. *Education Sciences, 5*(4), 2061-2070.

Bayraktar, T. (2025). Matematik resfebeleriyle zenginleştirilmiş öğrenme ortamlarından yansımaları [Yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Bektaş, U. (2025). Resfebenin özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri eğilimlerine etkisinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Birol, E. (2022). Öğrencilerin görsel iletişim tasarımına giriş dersinde 'rebus kullanım' becerilerine yönelik bir eylem araştırması. *Modular Journal*, *5*(2), 225-240.

Bogdan, R. C., ve Biklen, S. K., (1992), Qualitative Research for Education, 3rd Edition, Boston: Allyn and Bacon.

Clark, C. R. (1981). Learning words using traditional orthography and the symbols of Rebus, Bliss, and Carrier. *Journal of Speech ve Hearing Disorders*, *46*(2), 191–196. https://doi.org/10.1044/jshd.4602.191

Demirel, T. (2015). Zekâ oyunlarının Türkçe ve matematik derslerinde kullanılmasının ortaokul öğrencileri üzerindeki bilişsel ve duyuşsal etkilerinin değerlendirilmesi. [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Doğan, A., ve Avcıoğlu, A. (2024). İlkokul matematik öğretiminde farklılaştırma örneği olarak resfebenin kullanımı. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, *7*(2), 156-187. https://doi.org/10.53046/ijotem.1561502

Girmen, P. (2017). Hayat bilgisi dersi ve kavram öğretimi. Tay, B. (Ed.), Uçuş Güldalı, Ş. ve Baş, M. (Yard. Ed.), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* (1. baskı, ss. 258–281). içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Kaşkaya, A. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde strateji yöntem ve teknik kullanımı.* Aktepe, V., Gündüz, M., Fidan Kurtdede, N, ve Yalçınkaya, E. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi* (1. baskı, s.132-164). içinde. Pegem Akademi Yayıncılık.

Kuruoglu, F., ve Demir, M. K. (2024). Resfebe etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerine etkisinin değerlendirilmesi. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi,* 8(2), 27-54. https://doi.org/10.46762/mamulebd.1442205

Küçükşabanoğlu, Ö., ve Arslan, A. (2023). *Felsefe grubu eğitiminde zekâ oyunları: Resfebe*. Duman, Z.E. (Ed.), *Felsefe grubu eğitiminde resfebe* (1. baskı, ss. 1–26). içinde Nobel Akademik Yayıncılık.

Marangoz, D., ve Demirtaş, Z. (2017). Mekanik zekâ oyunlarının ilkokul 2.sınıf öğrencilerinin zihinsel beceri düzeylerine etkisi. *Journal of International Social Research, 10*(53), 612-621. http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20175334149

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6, 7. sınıflar). Ankara. MEB Yayınları.

Peçe, N. ve Baki Pala, Ç. (2026). Kavram öğretiminin resfebelerle desteklenmesi: Uygulamalı bir değerlendirme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 691-716.
DOI. 10.51460/baebd.1833746

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 691-716.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 691-716.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2024). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* (4, 5, 6 ve 7. sınıflar) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 2024. Ankara. MEB Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2025*). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni 2025*. Ankara. MEB Yayınları.

Özpınar, M. (2020). Resfebe hücre başarı testinin geliştirilmesi ve fen bilimleri öğretmen adaylarının test hakkındaki görüşleri. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Prensky, M. (2001). Fun, play and games: What makes games engaging. *In Digital game-based learning.* McGraw-Hill.

Sarıoğlu, C. (2020). Birleştirilmiş sınıflarda oyun. Kurt, M. (Ed.), *İlkokulda alternatif eğitim uygulamaları*. içinde (98-129). Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Saygın, O., ve Saygın, E. (2017). *Resfebe resimli kelime oyunları* (2. baskı). Hayat Yayıncılık.

Seefeldt, C., Castle., S. ve Falconer, R-C. (2015). Düşünme ve kavram oluşturma. Coşkun-Keskin, S. (Ed.). ve Tok, E. (Çev). *Okul öncesi/ilkokul çocukları için sosyal bilgiler öğretimi. (*9. Baskı, ss. 111-138). içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.

Sofu Delibalta, Ö. (2024). *Sosyal bilgiler dersinde doğal afetler konusunda resfebe kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, bilişsel yapılarına ve tutumlarına etkisi* [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Ülgen, G. (2004). *Kavram geliştirme-kuram ve uygulamalar*. Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık.

Van de Haar, A. (2024). Reading the rebus: The reception of seventeenth-century German rebus broadsheets. *Word ve Image*, 40(2), 91–102. https://doi.org/10.1080/02666286.2024.2335851

Yeşilbursa, C. C. ve Işıksal, B. (2022). Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde resfebe kullanımı: Akademik başarıya etkisi ve öğrenci görüşleri. *International Social Sciences Studies Journal,* 8(105), 4203–4218. http://dx.doi.org/10.29228/sssj.66540

Yıldırım, R. M., ve Uyar Düldül, B. (2025). Resfebe etkinliklerinin cebirsel ifadeler ve özdeşlikler konusunun öğretiminde kullanılması. *International Journal of Social Science Research*, *14*(1), 37-57.

Yin, R. K. (2014). *Case Study Research Design and Methods*. Sage

Yurteri, E., ve Mertol, H. (2018). Özel yetenekli öğrencilerin coğrafya derslerinde bir farklılaştırma örneği olarak resfebenin kullanımı. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *2*(1), 46-57.

Yüreğilli Göksu, D., ve Yalçın, S. (2023). Özel yetenekliler ile çalışan bilsem öğretmenlerine uygulanan eğitici eğitimi proje programının etkililik değerlendirmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *52*(240), 2863-2886. https://doi.org/10.37669/milliegitim.1184848

Zeğerek, E. Ç. (2019). Tarihsel süreçte rebus ve kullanım alanları. *YEDİ: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, *22*(Yaz), 31–40.